

Intr-o carte si un film cult al anilor '90, "Trainspotting", conformismul burghez avea parte de o condamnare aplicata fara vreo urma de compasiune. "Alege viata. Alege o slujba. Alege o cariera. Alege o familie. Alege un televizor al naibii de mare (...) Dar de ce as vrea sa fac asa ceva?".

Intrebarea lovea in plin ticurile si prejudecatile clasei de mijloc. O generatie imatura, stimulata artificial de fiorul revolutiei culturale, sexuale si politice, nu putea gasi vreun repros aceluia rechizitoriu. Dar nu era ceva nemaintalnit. De mai bine de un secol, inainte chiar de explozia afluenta a modernitatii, scriitorii si artistii, oricare le-ar fi fost optiunile politice, il luasera la tinta pe burghez. "E meschin, urat, hot, obtuz, cazanier (...) e parvenitul lui Balzac, pramatia lui Stendhal, filistinul lui Marx", rezuma acuzaele Francois Furet in "Trecutul unei iluzii". Si lucrurile au continuat, pana astazi, in aceeasi directie. Plictiseala, lipsa de imaginatie, praful gros asternut peste viata clasei de mijloc starneau iritarea firilor rebele. Respectabilitatea, de suprafata sau nu, constituia contrastul suprem pentru decadenta boemei. Iar de la stanga la dreapta toata lumea cultivata era inspaimantata de rutina aberanta a vietii moderne. "A crowd flowed over London Bridge, so many/ I had not thought death had undone so many" (T. S. Eliot, "The Waste Land"). Triumful democratic al maselor, egalitarismul obsesiv, evaporarea distinctiilor, prabusirea civilizatiei occidentale sub presiunea gloatelor inspaimantau naturile conservatoare, altfel suspicioase la alternativele subculturii.

Singurele voci ridicate in apararea burgheziei si a modernilor proveneau din randurile unor economisti liberali sau al unor istorici Whig, dar impactul lor era nesemnificativ, in comparatie cu sarjele artistice.

In imaginarul public, lucrurile au functionat multa vreme pe o structura dialectica, conventiilor

terne ale vietii burgheze fiindu-le opus romantismului, in nenumaratele sale reincarnari. In fata oamenilor comuni se ridica omul revoltat, care sparge conventiile, infrunta prejudecatile, "socheaza burghezul", traieste clipa dincolo de calculele meschine, cauta necunoscutul, Absolutul, placerile joase, placerile inalte, samd. Figura sa era si este omniprezenta in literatura, in cultura pop, in reclame si reprezinta, in buna masura, modelul de inflorire umana al (post)modernitatii.

Opozitia "genetica" dintre cele doua tipuri umane a fost descrisa, printre altii, de Ezra Pound: "The artist has no longer any belief or suspicion that the mass, the half educated simpering general...can in any way share his delights ...The aristocracy of the arts is ready again for its service. Modern civilization has bred a race with brains like those of rabbits, and we who are the heirs of the witch-doctor and the voodoo, we artists who have been so long despised are about to take control".

Dincolo de fanteziile lui Pound, asaltul sustinut asupra omului comun a produs, in cele din urma, fisuri ireparabile in acea imagine, iar astazi nu sunt foarte multi cei care si-ar mai contura identitatea in termenii respectabilitatii burgheze. O parte din idealurile boemei, evazionismul, de pilda, a fost integrat in rutina "vietii de familie". Prea putini mai au curajul de a se defini ca "mainstream", fiecare tanjind dupa o farama de nebunie, de celebritate, macar 15 minute, daca e sa-i dam crezare lui Andy Warhol. Splendoarea calpa a noului context narativ (Holywood + MTV) a alimentat frustrarile si resentimentele oamenilor de la mijloc, sufocati de reguli neinteligibile si de plictisul insuportabil al modernitatii. Evazionismul lor ia de cele mai multe ori forma unor evadari in paradisul artificial al filmelor sau in escapadele sexuale (vezi "A bout de souffle"), singurele remedii la indemana impotriva tiraniei mecaniciste. Noul burghez-decadent isi traieste, de regula, momentele de glorie, la sfarsitul saptamanii, cand isi redescopera sinele sau cel mai profund sub influenta alcoolului si uneori a drogurilor usoare. Daca nu, are oricum la indemana bagheta magica a telecomenzii sau lumea virtuala a retelelor sociale. Dupa care urmeaza duminica, "everyday is like Sunday/everyday is silent and gray", cand depresia incontrollabila a fericirii inaccesibile se instaureaza total, pentru ca la final sa urmeze eterna reintoarcere in uniformitate.

Mottoul "work hard / play hard" concentreaza perspectiva celor tot mai multi, care vor sa ia ce e mai apetisant din cele doua lumi (in esenta securitatea financiara si "eliberarea de constrangeri"). Sinteza dialectica intre cele doua filozofii e practic o suprapunere a celor doua figuri emblematice ale Genevei, Rousseau si Calvin, descrise admirabil de Eric von Kuehnelt-Leddihn intr-un eseu pe cat de scurt, pe atat de relevant. Pe de o parte, nonconformism si nihilism, de cealalta parte, reguli arbitrare, epurate de orice context istoric sau cultural.

Experimentul antropologic suna, in aparenta, bine dar, in realitate, produce personalitati schizoide, rupte intre lumi care nu reusesc si nu au cum sa capete sens, pentru ca ambele filozofii reprezinta, in fapt, niste simulacre de viata reala, bazate pe presupozitii statice, false despre natura umana. Mai mult, sinele este sectionat intre roluri distincte, fara vreo legatura intre ele. Serviciul, casa, prietenii, toate presupun o alta raportare individuala, iar ceea ce lipseste este o unitate care sa dea sens tuturor acestor interpretari, dupa cum a intuit Alasdair MacIntyre: "(...)many agents exhibit no awareness of responsibilities beyond those assigned to them by their roles in each particular sphere of activity, while in their practical reasoning they admit as premises only those considerations sanctioned in each context by the norms defining and governing those roles. Their lives express the social and cultural order that they inhabit in such a way that they have become unable to recognize, let alone to transcend its limitations".

Nu exista cale de mijloc aici si nici vreo sansa de salvare cu doua antropologii la fel de gaunoase. Mariajul lor nu aduce flexibilitate, ci doar o incoerenta teribila cu repercusiuni dureroase in plan personal. In fata acestei alternative, singura posibilitate care ii mai trezeste atentia intelectualului dezabuzat este nihilismul destructiv, indiferent de variantele sale. Morrissey, cand invoca Armgageddonul ("This is the coastal town/ That they forgot to close down/ Armageddon - come armageddon!"), nu face altceva decat sa se inscrie pe o traditie inceputa de Nietzsche si continuata de discipolii sai britanici ("I think it would be good to die, because death would be a clean land with no people in it", D.H. Lawrence). Odata ce intri in dialectica vietii moderne, optiunile devin din ce in ce mai sumbre.